

Arkeologisk utredning med anledning av
planerad fritidsbebyggelse, Mavas sameviste,
Arjeplogs socken och kommun,
Lappland, Norrbotten, 2007

Av
Lars Liedgren

Silverbuseet
Rapport

SILVERMUSEET
ARJEPLOG

Administrativa uppgifter

Länstyrelsens dnr:	431-10452-07
Institutionens dnr:	2007/034.
Finansiär:	Saraluokta Fritid AB.
Fornlämningsnummer:	-
Kommun:	Arjeplog.
Socken:	Arjeplog.
Typ av uppdrag:	Arkeologisk utredning.
GPS	Rikets nät, User grid, kalibrerad enligt förbättrat samband till RT 90 (källa LMV).
Datering:	-
Typ av fornlämningsobjekt:	Härd.
Tid för genomförande av fältarbete:	16/8, 2006.
Antal fältdagar och varaktighet:	1,0 arbetsdag.
Antal rapportdagar:	1 arbetsdag (avvikelse från kostnadsberäkning pga av komplettering av rapport).
Antal fyndhanteringsdagar:	-
Utredare:	Antikvarie Lars Liedgren, Silvermuseet.
Undersökt yta (m2):	4 ha.
Undersökningens altitud:	547-560 m öh.
Koordinater för fornlämning:	1525317/7423232±3.
Koordinatsystem:	-
Dokumentationshandlingar:	Endast fältanteckningar vilka förvaras på Silvermuseet.
Digital dokumentation:	18 digitala foton av området och byggnader i anslutning, förvaras på Silvermuseet.
Summa fyndmängd:	-
Fotografier:	18 digitala foton, se fotolista kap 13.

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning och resultat.....	1
2 Inledning.....	1
3 Bakgrund.....	1
4 Topografi och växtlighet.....	1
5 Fornlämningsmiljö.....	4
6 Syfte och målsättning.....	4
7 Metod.....	4
8 Undersökningsdokumentation.....	4
9 Resultat.....	4
10 Referenser.....	5
11 Beskrivning av påträffad fornlämning.....	5
12 Utmärkning och avgränsning av fornlämningsområdet	5
13 Förteckning över digitala bilder.....	6

1 Sammanfattning och resultat

Det planerade exploateringsområdet utreddes genom okulär besiktning, sondning samt även delvis metalldetektoravsökning. Inom exploateringsområdet påträffades en fornlämningen. Fornlämningen är belägen SV om befintlig bebyggelse tillhörig släkten Ruong och består av en härd. Fornlämningen är delvis skadad av stig som skär tvärs över lämningen.

2 Inledning

På uppdrag av Länsstyrelsen i Norrbottens län har Silvermuseet genomfört en arkeologisk utredning med anledning av planerad fritidsanläggning i Mavas sameviste, Arjeplogs krölm, Arjeplogs socken och kommun, Lappland, Norrbottens län.

3 Bakgrund

Eftersom exploateringsområdet ligger i ett arkeologiskt och kulturhistoriskt känsligt område med fasta fornlämningar i närheten har Länsstyrelsen i Norrbottens län beslutat att en arkeologisk utredning skall genomföras (Lst Dnr 431-10452-07). Länsstyrelsen har genom direktval utsett Silvermuseet till att genomföra arbetet.

4 Topografi och växtlighet

Utredningsområdet omfattar 4 ha. Området är beläget 547-560 m ö.h., inom Mavas sameviste, 115 km NV om Arjeplogs samhälle och ca 13 km VSV om riksgränsen mot Norge och i anslutning till sjön Mavasjaure.

Det nu aktuella området har varierande växtlighet. Längst ned mot stranden är berg i dagen med i SV flackt sluttande hållmark, i NÖ med 4-5 höga kanter. Ovanför är en zon med berg i dagen varvat med torvtäkt mark. Längre upp i området, mot N, är ett 5-30 m brett myrstråk som går fram till Ruongs viste och svänger där mot V. Ovanför myrmarken är torrare backar med särskilt i slutningarna mot N tät fjällbjörkskog med en frodig örtvegetation. Marken är ställvis frostlyft och ojämn.

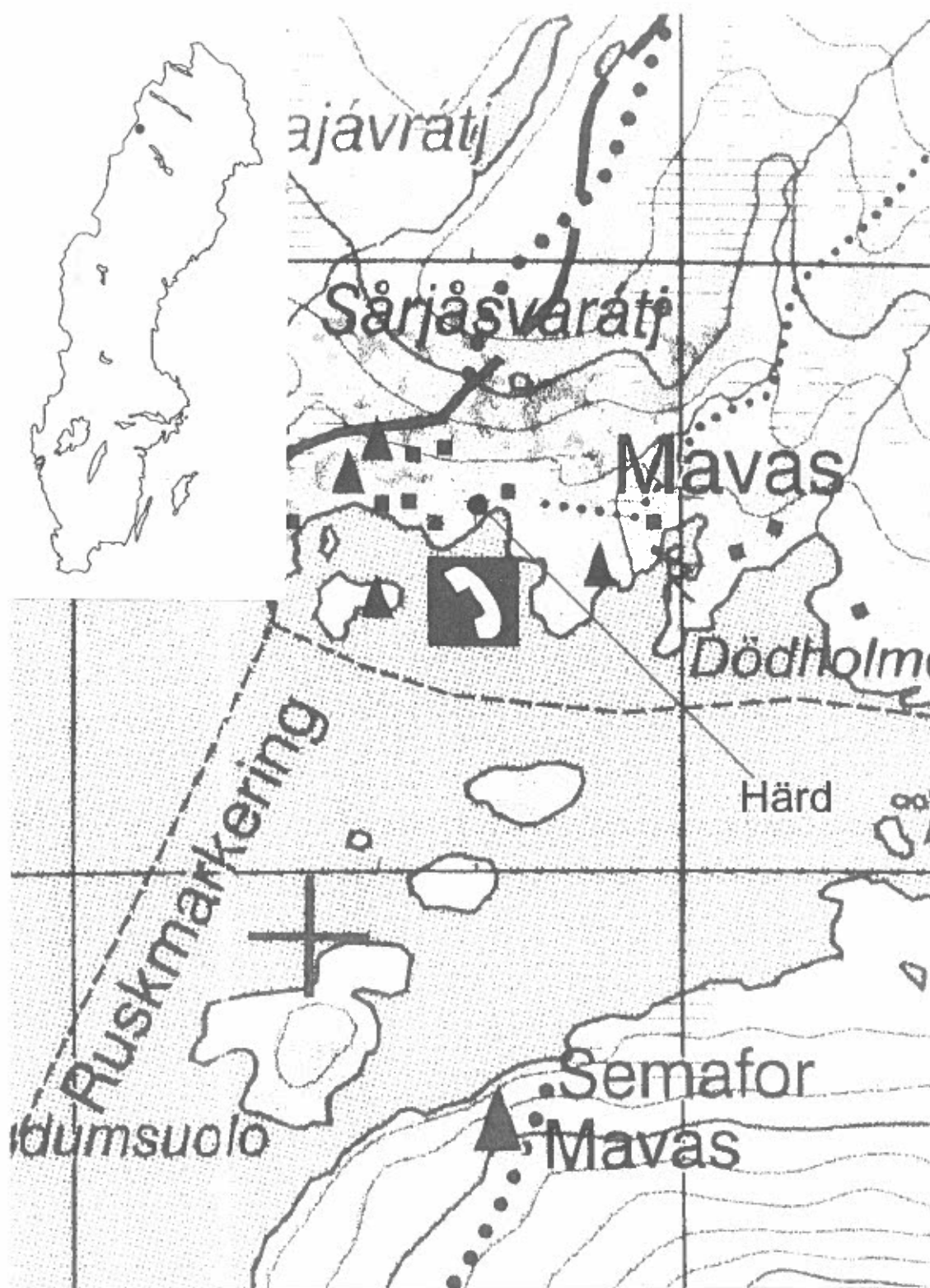

Fig 1 Karta över Mavas sameviste. Svart punkt markerar fyndplats för härd. Skala 1:20 000. Ur allmän karta © Lantmäteriverket Gävle 2007. Medgivande M200704870.

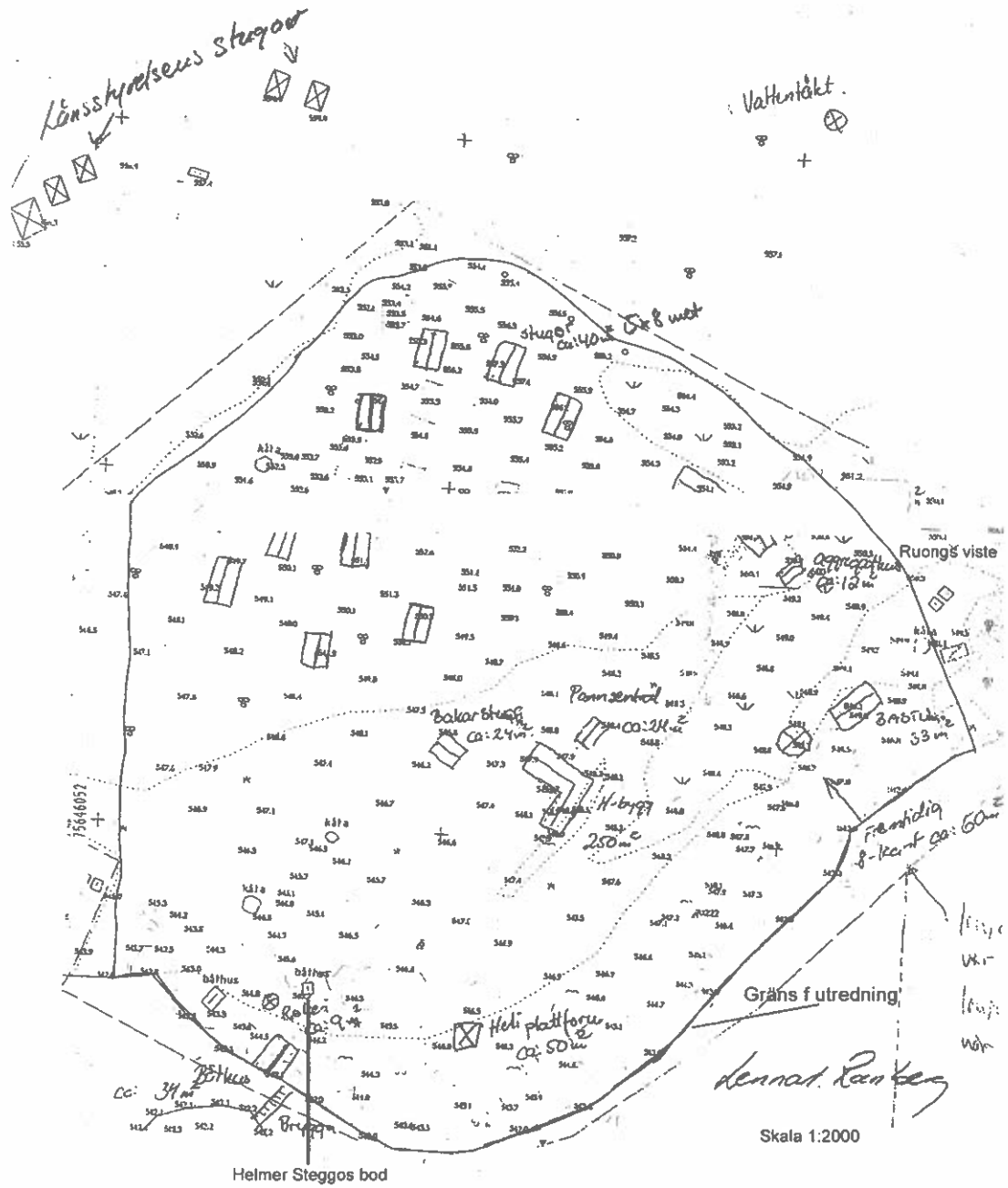

Fig 2 Karta över utredningsområdet med planerad och nuvarande bebyggelse. Röd markering markerar gräns för utredningsområde. Kartering av Lennart Ranberg.

5 Fornlämningsmiljö

Utredningsområdet ligger inom kartblad 27G 4-5 e-f och fornminnesinventerades 1997 (Hedman et al 1998). Inom det inventerade området framkom lämningar främst i kalfjällsområdet samt i den övre fjällbjörkskogen. Lämningarna domineras av härdar av samisk typ samt kåatomter. Många kåatomter registrerades NÖ om det nu aktuella utredningsområdet, de flesta från första hälften av 1900-talet. Inventeringarna visade att det endast förekom sparsamt med fornlämningar i strandzonen runt Mavasjaure. Terrängen ned mot strandzonen runt sjön är dock till stora delar kraftigt övermossad vilket delvis kan ha påverkat inventeringsresultatet

6 Syfte och målsättning

Syftet med utredningen har varit att fastställa om fast fornlämning kan beröras av den planerade fritidsanläggningen.

7 Metod

För att genomföra utredningen bedömdes att okulär besiktning och sondning skulle ge ett tillräckligt kunskapsunderlag med hänsyn till markbeskaffenhet och topografi. Området avsöktes i sin helhet genom okulär besiktning och sondning där både markytor och eventuellt andra kulturlämningar kontrollerades. De nedre delarna av området undersöktes också med metalldetektor.

8 Undersökningsdokumentation

Ingen dokumentation utfördes annat än en kort beskrivning av området. Den påträffade fornlämningen koordinatsattes med GPS samt beskrevs. Totalt togs också 18 digitala fotografier på området samt bebyggelse i anslutning till utredningsområdet.

9 Resultat

Inom utredningsområdet påträffades en fornlämning, en härd. Genomgången med metalldetektor visade på ett fåtal fynd. I SÖ påträffades en tältpinne av metall samt NÖ om Helmer Steggos bod, i SV, förekom spik samt en tyngd av järn. Tyngden, använd till fiske, är enligt uppgift från Norge. Fynden togs ej tillvara.

Vid utredningens start hade undertecknad små förhoppningar att någon fornlämning skulle påträffas. Resultatet visar dock att uppdraget var befogat. Några större generella slutsatser för framtida behandling av liknande utredningar går dock inte att dra.

10 Referenser

Hedman, S.-D., Bergman, I., Liedgren, L. 1998. *1997 års fornminnesinventering i Norrbottens län. Arjeplogs kommun*. Fornminnesinventeringen, Rapport 1998:1.

11 Beskrivning av påträffad fornlämning

Lämningen är belägen på flack mark med inslag av berg i dagen ett 15-tal m NNV om strandhak och SÖ om Ruongs viste. Härden framträder i stig ledande till Ruongs viste.

Härd, närmast oval, 1,1 x 0,7 m (NNV-SSÖ). Härden markeras av fyra synliga kantstenar, 0,1-0,3 m l, 0,1-0,2 m br och intill 0,05 m h. Kantstenar saknas delvis i Ö. Stenarna är kraftigt övermossade och ligger fast i marken. För att bestämma att det rörde sig om en fornlämning avtorvades delar av den V kortsidan. Här framkom spridda kolbitar samt något sot. Härden har koordinat 1525317/7423232±3.

12 Utmärkning och avgränsning av fornlämningsområdet

Fornlämningen utmärktes (i härdens S kant) med koordinatkäpp försedd med fastknutet fornlämningsband. Platsen förevisades även för exploitören, Lennart Ranberg. Vad gäller fornlämningsområdet avgränsning är det naturligt ned mot strand samt mot myrdrag i SV och NV. Till sist har gränsen mot Ruongs viste satts till ca 15 m. Området har koordinatsatts samt fornlämningsband markerar det föreslagna skyddsområdet. Banden har satts fast i befintlig växtlighet.

Förekomsten av härden påverkar placeringen av två byggnader, bl a en bastubyggnad, belägna i Ö delen av exploateringsområdet. Enligt exploitören föreligger dock inget större problem, byggnaderna går att flytta mot SV.

Koordinater för föreslaget skyddsområde

1525305/7423215±4
 1525298/7423222±3
 1525300/7423229±3
 1525308/7423236±4
 1525316/7423243±4
 1525324/7423244±4
 1525330/7423241±5
 1525333/7423234±4

13 Förteckning över digitala bilder

- Bild 1 Från strandområde mot myrmark, fr S.
 Bild 2 Mot Ruongs viste utanför området i Ö, fr SV.
 Bild 3 Områdets strandparti med berg i dagen, råhumus samt myrinslag.
 Bild 4 Ruongs viste utanför området i Ö, fr SV.
 Bild 5 Ruongs viste, bågstångskåta, fr Ö.
 Bild 6 Ruongs viste, bodar, fr SSÖ.
 Bild 7 Ruongs viste, bostad, NÖ.
 Bild 8 Ruongs båthus, Ö om utredningsområdet, fr VSV.
 Bild 9 Vy mot övre delen av utredningsområdet med fjällbjörk och myrmark, fr S.
 Bild 10 Vy mot bod byggd av Helmer Steggo i områdets SV del, fr NÖ.
 Bild 11 Del av gammal tränarad njalla använd som dörrtröskel.
 Bild 12 Utredningsområdet fr Helmer Steggos bod, fr SSV.
 Bild 13 Båthus tillhörigt familjen Ruong i områdets SV del, upprustat av Silvermuseet, fr SÖ.
 Bild 14 Båthus tillhörigt familjen Ruong i områdets SV del, upprustat av Silvermuseet, fr SSV.
 Bild 15 Båthus tillhörigt familjen Ruong i områdets SV del, upprustat av Silvermuseet, fr SSÖ.
 Bild 16 Fynd av järntyngd med hål av norsk modell.
 Bild 17 Vy mot fyndplats för härd. Härden är belägen där personerna är, fr SV.
 Bild 18 Närbild av härd i förgrunden, markerad av stenar i samband med stig.

Bild 1 Foto av påträffad härd. Härden ligger i förgrunden i stig och markeras av några stenar.

Arjeplog 2007-10-17

Lars Liedgren, 1:e antikvarie, Silvermuseet.

